

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens pensioner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om statens pensioner ändras så att statens pensionsnämnd, som fungerar som första besvärinstans, organisatoriskt avskiljs från statskontoret. Syftet med propositionen är att stärka sta-

tens pensionsnämnds ställning som oavhängigt rättskipningsorgan.

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Statens pensionsnämnd är ett besvärsorgan av nämndtyp som fungerar som första besvärinstans. Hos statens pensionsnämnd kan ändring sökas i statskontorets beslut om förmåner enligt lagen om statens pensioner (280/1996) och lagen om statens familjepensioner (774/1968) samt kyrkostyrelsens beslut om förmåner enligt pensionslagen för evangelisklutherska kyrkan (298/1966). Ändring i beslut som fattats av statens pensionsnämnd kan sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen, som är organiserad som en domstol.

Andra besvärsorgan inom socialförsäkringssektorn som motsvarar statens pensionsnämnd är t.ex. olycksfallsnämnden, arbetslöshetsnämnden och, när det gäller sökande av ändring i beslut som gäller den privata sektorns pensioner, pensionsnämnden.

Statens pensionsnämnd verkar i anslutning till statskontoret. Nämnden arbetar i statskontorets lokalteter och använder statskontorets kontorstjänster, men statskontoret tar betalt av nämnden för bägge. Statens pensionsnämnds kostnader har ett eget moment i statsbudgeten. Statskontoret finansierar såle-

des inte statens pensionsnämnds verksamhet. Nämnden och statskontoret har inte heller gemensam personal.

Statens pensionsnämnds ordförande och medlemmar förordnas enligt lagen om statens pensioner av finansministeriet för tre år i sänder. Statens pensionsnämnd består av en ordförande och sju medlemmar. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med tjänstemanna- och arbetsrätt. Av medlemmarna skall en vara läkare och tre skall förordnas bland personer som har föreslagits av centralorganisationer för statens tjänstemän och arbetstagare. Ordföranden och läkarmedlemmen skall vara oberoende av de arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer som är företrädda i nämnden. Varje medlem har en personlig suppleant. Ordföranden och medlemmarna har uppdraget som bisyssla.

Enligt lagen om statens pensioner arbetar statens pensionsnämnd i anslutning till statskontoret. För att besvärnämnden också formellt skall verka som ett oavhängigt rättskipningsorgan krävs att förbindelsen mellan pensionsnämnden och statskontoret upphör. Därför föreslås i propositionen att statens pensionsnämnd lösgörs från anknytningen till statskontoret. För att betona att medlemmar-

na i statens pensionsnämnd är oberoende och för att stärka nämndens självständiga ställning föreslås det att mandattiden för ordföranden och medlemmarna förlängs till fem år. För närvarande gäller att finansministeriet fastställer statens pensionsnämnds arbetsordning. För att stärka nämndens självständiga ställning föreslås att statens pensionsnämnd själv skall fastställa sin arbetsordning.

Numerera tillsätter statsrådet bl.a. prövningsnämnden, olycksfallsnämnden och arbetslöshetsnämnden. Eftersom det vore konsekvent att statsrådet tillsätter alla första instansens besvärorgan föreslås att också statens pensionsnämnd skall tillsättas av statsrådet. Finansministeriet skall ge statsrådet förslag till ordförande och övriga medlemmar.

2. Propositionens verkningar

Genom de föreslagna ändringarna stärks statens pensionsnämnds ställning som oav-

hängigt rättskipningsorgan. Statens pensionsnämnd lösgörs från förbindelsen med statskontoret, vilket i praktiken innebär att nämnden också flyttar till nya lokaliteter. Propositionen inverkar inte på personalens ställning.

Propositionen har inte några betydande statsfinansiella verkningar. Kostnader orsakas närmast av att nämnden flyttar till nya lokaliteter.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen baserar sig på ett betänkande av kommittén för ändringssökande i beslut om social trygghet, som tillsattes av statsrådet den 2 februari 2000 (kommittébetänkande 2001:9).

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Propositionen har också behandlats i samarbetsförhandlingar med centralorganisationer som företräder statsanställda.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lagen om statens pensioner

23 a §. Det föreslås att paragrafen ändras så att statens pensionsnämnd skall tillsättas av statsrådet på förslag av finansministeriet. Ordföranden och övriga medlemmar skall förordnas för högst fem år i sänder. Eftersom finansministeriet inte längre skall förordna medlemmarna i statens pensionsnämnd, föreslås att tre av medlemmarna skall förordnas på förslag av statens arbetsmarknadsverk. De tre övriga medlemmarna skall liksom för närvarande förordnas bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare.

Enligt det gällande 1 mom. krävs juris kandidatexamen och förtrogenhet med tjänstemanna- och arbetsrätt av ordföranden och en av de övriga medlemmarna. Dessa behörighetskrav ändras så att ordföranden och den medlem som avlagt en examen som ger behörighet för domartjänst skall vara förtrogna

med statens pensionssystem.

Vidare föreslås att 7 mom., där det bestäms att statens pensionsnämnd arbetar i anslutning till statskontoret, upphävs.

Det föreslås att 8 mom. ändras så att statens pensionsnämnd skall tillsättas av statsrådet.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt. Medlemmarna av statens pensionsnämnd skall dock i enlighet med den föreslagna lagen första gången förordnas efter att nämndens nuvarande mandattid är till ända. Då den föreslagna lagen träder i kraft följer statens pensionsnämnd den gällande arbetsordningen tills nämnden har fastställt en ny arbetsordning åt sig. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om statens pensioner

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 23 a § 7 mom., sådant det
lyder i lag 656/2002, samt
ändras 23 a § 1, 2 och 8 mom., sådana de lyder i nämnda lag 656/2002, som följer:

23 a §

Statens pensionsnämnd består av en ordförande och sju medlemmar. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med statens pensionssystem. En av medlemmarna är vice ordförande i nämnden, och en av dem skall vara läkare. Av medlemmarna skall tre förordnas på förslag av statens arbetsmarknadsverk och tre bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Ordföranden och läkaren skall vara oberoende av de i nämnden företrädde arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Av de övriga medlemmarna skall åtminstone en ha avlagt examen som ger behörighet för domartjänst samt vara förtrogen med statens pensionssystem. Varje medlem har en personlig suppleant, för vilken gäller vad som bestäms om medlemmar.

Statsrådet förordnar på förslag av finansministeriet ordföranden och medlemmarna för högst fem år i sänder. I fråga om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Medlemmarna i statens pensionsnämnd skall ha fyllt 25 år, och de handlar under domaransvar. En medlem som inte tidigare har avlagt

domared eller avgett motsvarande försäkran skall göra det innan han eller hon tillträder uppdraget. Avgår eller avlider en medlem eller medlemmens personliga suppleant i statens pensionsnämnd under mandattiden, förordnar statsrådet på förslag av samma myndighet eller organisation som medlemmen eller suppleanten företrädde i hans eller hennes ställe en ny medlem eller suppleant för den återstående mandattiden.

Närmare bestämmelser om statens pensionsnämnds sammansättning vid avgörande av olika grupper av ärenden och om behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd samt om statens pensionsnämnds förvaltning och behandlingen av förvaltningsärenden utfärdas genom förordning av statsrådet. Nämnden fastställer en arbetsordning för sig.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statens pensionsnämnds ordförande och medlemmar förordnas enligt denna lag för första gången för den mandattid som börjar den 1 mars 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 1 november 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Suvi-Anne Siimes*

Lag

om ändring av lagen om statens pensioner

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 23 a § 7 mom., sådant det lyder i lag 656/2002, samt
ändras 23 a § 1, 2 och 8 mom., sådana de lyder i nämnda lag 656/2002, som följer:

Gällande lydelse

23 a §

Statens pensionsnämnd består av en ordförande och sju medlemmar. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med tjänstemanna- och arbetsrätt. En av medlemmarna är vice ordförande i nämnden, och en av dem skall vara läkare. Av de övriga medlemmarna skall tre förordnas bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagarer. Ordföranden och läkaren skall vara oberoende av de i nämnden företrädde arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Varje medlem har en personlig suppleant, för vilken gäller vad som bestäms om medlemmar. Av de övriga medlemmarna skall åtminstone en ha avlagt examen som berättigar att handa en domartjänst samt vara förtrogen med tjänstemanna- och arbetsrätt.

Statens pensionsnämnds ordförande och övriga medlemmar förordnas av finansministeriet för tre år i sänder. Om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Medlemmarna i statens pensionsnämnd skall ha fyllt 25 år och de handlar under domaransvar. En medlem som inte tidigare har avlagt domared eller motsvarande försäkran skall avlägga den innan han eller hon tillträder uppdraget. Avgår eller avlider en medlem eller dennes personliga suppleant i statens pensionsnämnd under mandattiden, förordnar finansministeriet på förslag av

Föreslagen lydelse

23 a §

Statens pensionsnämnd består av en ordförande och sju medlemmar. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med *statens pensionssystem*. En av medlemmarna är vice ordförande i nämnden, och en av dem skall vara läkare. *Av medlemmarna skall tre förordnas på förslag av statens arbetsmarknadsverk och tre bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagarer.* Ordföranden och läkaren skall vara oberoende av de i nämnden företrädde arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. *Av de övriga medlemmarna skall åtminstone en ha avlagt examen som ger behörighet för domartjänst samt vara förtrogen med statens pensionssystem. Varje medlem har en personlig suppleant, för vilken gäller vad som bestäms om medlemmar.*

Statsrådet förordnar på förslag av finansministeriet ordföranden och medlemmarna för högst fem år i sänder. I fråga om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Medlemmarna i statens pensionsnämnd skall ha fyllt 25 år, och de handlar under domaransvar. En medlem som inte tidigare har avlagt domared eller avgett motsvarande försäkran skall göra det innan han eller hon tillträder uppdraget. Avgår eller avlider en medlem eller medlemmens personliga suppleant i statens pensionsnämnd under mandattiden, förordnar statsrådet på

Gällande lydelse

samma myndighet eller organisation som medlemmen eller suppleanten företrädde i hans eller hennes ställe en ny medlem eller suppleant för den återstående mandattiden.

Statens pensionsnämnd arbetar i anslutning till statskontoret.

Om statens pensionsnämnds sammansättning vid avgörande av olika grupper av ärenden och om behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd samt om statens pensionsnämnds förvaltning och behandlingen av förvaltningsärenden bestäms närmare genom förordning av statsrådet. Finansministeriet fastställer statens pensionsnämnds arbetsordning.

Föreslagen lydelse

förslag av samma myndighet eller organisation som medlemmen eller suppleanten företrädde i hans eller hennes ställe en ny medlem eller suppleant för den återstående mandattiden.

(upphävs)

Närmare bestämmelser om statens pensionsnämnds sammansättning vid avgörande av olika grupper av ärenden och om behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd samt om statens pensionsnämnds förvaltning och behandlingen av förvaltningsärenden utfärdas genom förordning av statsrådet. *Nämnden fastställer en arbetsordning för sig.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statens pensionsnämnds ordförande och medlemmar förordnas enligt denna lag för första gången för den mandattid som börjar den 1 mars 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
